

УДК 657

Чала К.Г.,

*аспірантка ф-ту ОПМ, 1 курсу, спец. ДІ «Облік і оподаткування»,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
науковий керівник – Цятковська О.В. – д.е.н.,
завідувач кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ГРОМАДАМИ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

На шляху до євроінтеграції значну роль відіграє успішне впровадження та досягнення цілей регіональної політики. Її метою стало забезпечення умов для стабільного розвитку держави та її регіонів, зростання добробуту населення, створення безпечного середовища, дотримання передбачених чинним законодавством соціальних стандартів.

До ключових завдань політики відносять збалансований соціально-економічний розвиток регіонів завдяки ефективному застосуванню природно-ресурсного та науково-технічного потенціалу з метою зростання рівня національного багатства країни.

Суттєвою складовою змін стало впровадження децентралізації, яка передає значні повноваження від центральних органів влади до органів місцевого самоврядування.

Однією з причин необхідності впровадження зазначеної вище реформи була цілковита залежність місцевих бюджетів від державного. Органи місцевого самоврядування не володіли достатніми фінансовими ресурсами для управління економікою та соціальною сферою. Це було спричинено наступними факторами:

- високою концентрацією фінансів у складі державного бюджету, що знижувало значення місцевих та регіональних бюджетів для вирішення поточних завдань;
- переважаючою роллю регулюючих доходів у структурі надходжень фінансових ресурсів до місцевих бюджетів і низькою часткою закріплених за територіями податкових платежів;
- відсутністю чіткого взаємозв'язку між обсягами зібраних податків та доходами місцевих бюджетів, що позбавляло місцеві органи влади стимулу до зростання рівня державних доходів. Це в свою чергу загострювало проблему нестачі коштів не лише на місцевому а й на загальнодержавному рівні.

Важливим кроком у впровадженні фінансової децентралізації було внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексу. Таким чином, об'єднані територіальні громади отримали змогу самостійно формувати власні бюджети. Завдяки реформі місцеві бюджети отримали нові джерела доходів, а саме: частину податку на доходи фізичних осіб, єдиний податок, плату за землю, частину екологічного податку тощо. Завдяки цьому, зросли доходи загального фонду територіальних громад. Це стало стимулом для органів місцевого самоврядування до самостійних дій з метою розвитку податкового потенціалу.

За більш ніж 10 років реалізації реформи вдалося досягти вагомих

результатів у різних сферах функціонування територіальних громад. Зокрема відбулися суттєві зміни в галузях освіти, охорони здоров'я, культури, соціального захисту, благоустрою тощо.

Досягнення вище зазначених результатів неможливе без якісного облікового забезпечення, що є інформаційною базою для прийняття ефективних управлінських рішень.

Таким чином, в процесі реалізації децентралізації зросло значення обліку у місцевих громадах. До впровадження реформи облік переважно виконував функції безперервної реєстрації, обробки, узагальнення та контролю фінансових даних. Однак нині облік забезпечує стейкхолдерів аналітичними даними для прийняття управлінських рішень. Облікові дані дають змогу оцінити результативність бюджетних програм контролювати досягнення поставлених цілей та використання місцевого бюджету.

Однак, варто зазначити, що наявні облікові системи є орієнтованими на фінансові показники, тоді як комплексна оцінка результативності бюджетних програм неможлива без всебічного аналізу нефінансових показників. До них належать якість і доступність надання адміністративних послуг, рівень розвитку інфраструктури, екологічний стан тощо.

Поєднання фінансових та нефінансових показників забезпечить комплексну оцінку ефективності управлінських рішень та їх вплив на розвиток територіальних громад. Проте, він неможливий без вдосконалення облікового забезпечення.

Отже, можна зробити висновок, що впровадження реформи децентралізації суттєво зміцнило автономію об'єднаних територіальних громад.

Збільшення надходжень до місцевих бюджетів покращило адміністрування фінансів та дало можливість громадам ефективніше реалізовувати необхідні програми.

Водночас, залишається актуальним питання вдосконалення облікової системи, особливо в сучасних умовах військового стану та економічної нестабільності. Прийняття ефективних управлінських рішень неможливе без якісної, повної та своєчасної облікової інформації. Одним із пріоритетним напрямків є впровадження підходів інтеграції фінансових та нефінансових показників та сучасних цифрових технологій для аналізу та обробки даних.

Такі зміни сприятимуть не лише підвищенню ефективності управління ресурсами, а й дасть змогу оцінити результативність діяльності органів місцевого самоврядування та як наслідок, їх вплив на соціально-економічний розвиток територіальних громад.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. №2456-VI [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Пронько Л.М., Колесник Т.М., Гуцол М.В. Вплив децентралізації на ефективність управління в об'єднаних територіальних громадах. Економіка та суспільство. 2024. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-62>